

PÁRTOK, KORMÁNYOK ÉS RENDÉSZETI STRATÉGIÁK

A rendészeti stratégiák a rendszerváltozás óta mindig kiemelt szerepet kaptak a kormányzati rúd megszerzéséért harca szálló pártok programjaiban. A konferencia illetve „A rendészeti kutatások dimenziói” szekció keretei természetesen nem teszik lehetővé, hogy az elmúlt húsz esztendő valamennyi rendészeti stratégiáját részletekbe menően elemezzem. A rendészeti⁷² stratégiák elemzése során – terjedelmi korlátok miatt – csak a rendőréggel kapcsolatos problémákra fókuszálok. Referátumom két fő csapásirányt követ: egyrészt elméleti aspektusból vizsgálom meg a rendőrségi stratégiák lehetséges irányait, másrészt a 2010-es parlamenti választásokon az Országgyűlésben mandátumot szerzett politikai pártoknak a rendőrséget érintő koncepcióit vetem össze, természetesen kitérve a kormányprogramra is.

1. Kormányzati rendészeti (rendőrségi) stratégiák

1.1. Elméleti alapvetések

Hosszú utat kellett bejárni, míg a napjainkban kívánatos alkotmányos rendvédelem igénye, elve kialakult. Meggyőződésem szerint ebben a folyamatban kiemelkedő szerepet kapott a rendészetnek, mint önálló professziónak a kialakulása, valamint a közbiztonsági és bűnügyi rendőri feladatok szétválása.⁷³ A honi rendészettudomány élő hazai klasszikusa, Finszter Géza szerint a modern rendészet *conditio sine qua non*-jai a következők:⁷⁴:

- a joguralom érvényesülése, a rendőrség a jog hadserege
- a hatalmi ágak megosztásának követelménye, a rendőrség nem büntető hatalom
- az emberi jogok érvényre juttatása, a rendészeti jogkorlátozások törvényen alapulása, szükségessége és arányossága.

A mindenkori kormányoknak két alapvető kérdésben kell állást foglalnia⁷⁵, egyrészt mérleget kell vonni arról a „rendészeti örökségről”, amit az előző kormánytól kapott, másrészt döntéskényszerben van a tekintetben, hogy megreformálja-e a rendészetet vagy kisebb-nagyobb toldozgatásokat-foltozhatásokat elvégezve, de alapjaiban nem nyúl hozzá a rendőrség struktúrájához.

⁷² Christián László: A bizonytalanságra épülő ház, avagy a rendészet fogalmának tisztázása. *Iustum Aequum Salutare* VI. 2010/1. 175-178.o.

⁷³ Finszter Géza: Az alkotmányos rendvédelem. In: Szigeti Péter (szerk.): *Jogvédelem – Rendvédelem – Tanulmányok. Rendőrtisztai Főiskola Alkotmányjogi és Közigazgatási jogi Tanszék.* Budapest, 2007. 36.o.: „A klasszikus jogállami fejlődés a XIX. század végére még egy következménnyel járt. Megváltoztatta a rendőrség szakmai arculatát. A közbiztonsági és a bűnügyi rendőri feladatok markánsan elkülönültek egymástól.”

⁷⁴ Finszter G. (2007) 37. o.

⁷⁵ Finszter Géza: *A rendészet elmélete.* KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2003. 258.o.

Finszter Géza a rendészet kormányzati átalakításának négy típusát különbözteti meg: a demokratikus-elutasító, demokratikus-támogató, hierarchikus-támogató, válságkezelő-elutasító.⁷⁶

A demokratikus-elutasító kormányzati stratégia lényege a múltból kapott rendőrségi szervezet teljes elutasítása és a mindenre kiterjedő átfogó újjátás megvalósítása. Jellemzői: rendkívüli történelmi-társadalmi változásokhoz kötődik, a közigazgatás és az igazságszolgáltatás átalakításával párosul, új alkotmány elfogadása, a rendőrségi felső vezetés teljes cseréje és új szakma elit kialakítása.

A demokratikus-támogató kormányzati stratégia elismeri a rendőrség korábbi szakmai teljesítményét, de a jövő kihívásainak való megfelelés érdekében modernizálni akar a struktúrán és a működésén is. Jellemzői: új közbiztonsági stratégia megalkotása, csak kiegyensúlyozott társadalmi viszonyok között működik, közigazgatási és igazságszolgáltatási reformmal kell párosulnia, tisztogató vezetőcserét nem igényel.⁷⁷

A hierarchikus-támogató belügyi stratégia elfogadja a múltból örökölt szervezeti struktúrát és nem gondolkodik gyökeres átalakításban. Jellemzői: a jobb rendőri teljesítmény ösztönzése, előszeretettel alkalmazza a világos és határozott utasítási technikát, a bűnüldözés depolitizálása, a végrehajtó hatalom politikai primátusának megőrzése a szabad mérlegelést igénylő ügyekben, a rendőri fegyelem visszaállítása, a rendőrségi működés jogszerűségével kapcsolatos kritikáktól megvédeni a testületet, a rendőrök anyagi megbecsülésének növelése.⁷⁸

A válságkezelő-elutasító belügyi kormányzat a korábbi rendőrségi struktúrát tagadja, de új működési szisztéma megalkotására képtelen. Jellemzője: a tanácstalanság a rendőrség irányítását illetően, bizonytalanság a rendőrség és a politika közötti formális viszony meghatározása tekintetében, a vezetők kiszámíthatatlan cseréje, a rendőri fegyelem és teljesítmény romlása, a rendőrök anyagi megbecsülése folyamatosan romlik, mellőzi az igazságszolgáltatási reformot.⁷⁹

A rendszerváltozáskor a rendőrség jogállami átalakításának programja három területen indult meg: egyrészt az alkotmányozás szintjén, másrészt a politikai elképzelések szintjén, különös tekintettel a rendőrség depolitizálásra, harmadrészt a szakmai fejlesztés szintjén.⁸⁰

Az alkotmányozás az 1989-es köztársasági alkotmánytörvényben⁸¹ megvalósult, amikor is lényegében konverzálsra került a rendőrség centralizált államigazgatási modelljét. Ez a folyamat megítélésem szerint napjainkig ható komoly hiba volt.

A politikai elképzelések legfőbb szempontjai a rendőrség pártállami kötődésének felszámolása, konkrétan a rendőri hivatás depolitizálása és civilesítése volt. Így több mint két évtizeddel visszatekintve megállapítható, hogy mindez legfeljebb csak formálisan sikerült.⁸²

⁷⁶ Finszter G. (2003) 258-260. o.

⁷⁷ Finszter G. (2003) 258. o.

⁷⁸ Finszter G. (2003). 259. o.

⁷⁹ Finszter G. (2003). 260. o.

⁸⁰ Finszter Géza: Közbiztonság és jogállam. Jog ♦ Állam ♦ Politika 2009/ 3. 175-176. o.

⁸¹ 1989. október 23-án lépett hatályba.

⁸² Finszter G. (2009) 176. o.: „Ami a politikamentességet illeti, az Alkotmány részletesen szabályozta azt, hogy a rendőr miként maradjon távol a politikától, de azt nem, hogy a politikai hatalom miként tanúsítson önkorlátozást a rendészet irányításában.”

A szakmai fejlesztés lényege nem más, mint a rendőri professzió kívánalmainak megfogalmazása. A szocializmus időszakában megkopott hivatási belső értékek rehabilitálása szintén nem tartozik a sikertörténetek közé.⁸³

Sajnos a diagnózist, illetve a legalább négyévente újból és újból felállításra kerülő diagnózisokat nem követte a terápia, a reform, s helyette maradt a régi „jól bevált” korszerűtlen struktúra.

1.2. A rendőrség és a kormányzat a rendszerváltástól napainkig (1990-2010)

Az Antall-kormány programja a közrend a közbiztonság „szomorú örökségéről” szól, de miközben kritikával illette az állampárti rendőrséget, lényegében nem tett mást mint ugyanazt a struktúrát hatályban tartotta. Az MDF kormány a hierarchikus-támogató modell szerint irányította a rendőrséget. (A Boross-kormány ugyan elfogadta a 1033/1994. (V. 6.) számú határozatát a közbiztonság fejlesztésének feladatairól, de erre a kormányfői ciklus rövidsége miatt nem került sor, így érdemi változás az Antall kabinethez képest nem történt.)

A Horn-kormány⁸⁴ a rendőrség szakmai színvonalának és technikai felszereltségének javítása érdekében a megkezdett korszerűsítési programok közül azokat kívánta folytatni, amelyek úgymond a gyakorlatban beváltották „a hozzájuk fűzött reményeket”. Jóllehet elkészült lényegében az 1998-as választások idejére a 1027/1998. (III. 13) sz. kormányhatározat, de ez értelemszerűen nem maradt több papírra vetett betűnél. A Horn kabinet rendőrségi koncepciója a válságkezelő-elutasító modell tipikus sajátosságait mutatta.

Az 1998-ba hatalomra került első Orbán-kormány úgy ítélte meg, hogy nem közbiztonsági stratégiára, és nem is a rendészet modernizációjára, hanem következetesen szigorú büntetőpolitikára⁸⁵ van szükség. A rendészet megújítása tehát újólág elmaradt, s büntetőeljárás reformi is megtorpant. A „law and order” típusú büntetőpolitikát fémjelzte a „középmértékes szabály” Btk-ba illesztése, a szervezett bűnözés elleni „kíméletlen harc”, a tanúvédelmi program elfogadása és sok más, mind-mind a szigorítás irányába ható intézkedés. Ez tehát a hierarchikus-támogató modell megvalósítása volt.

⁸³ Finszter G. (2009) 176. o.: „A minisztériumi irányítás és a szakmai vezetés elválasztása, az önálló Országos Rendőr-főkapitányság létrehozása 1990-ben minőségi fordulatnak látszott, de valójában nem volt az. Mái nem kidolgozott a folyamat, amelynek során egy politikai párt elképzeléseiből választási győzelem esetén kormányprogram lesz, és az sem, hogyan lehetséges a politikai hatalom társadalomépítő elgondolásait alárendelni a közjog követelményeinek.”

⁸⁴ Kiss Péter (szerk.) Magyar Kormányprogramok 1867-2002. 2. kötet 1944-2002. Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Budapest, 2002. 1643. o.: Horn Gyulának az 1994-1998. évi Országgyűlés 3. ülésén, 1994. július 14-én elmondott kormányprogramja: „Szólnom kell arról is, hogy mennyire romlott az elmúlt években a közbiztonság. A kormány ezzel kiemelten kíván foglalkozni. Haladéktalanul megkezdí egy átfogó bűnmegelőzési program kidolgozását és végrehajtását.”

⁸⁵ Kiss Péter (szerk.) Magyar Kormányprogramok 1867-2002. 2. kötet 1944-2002. Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Budapest, 2002. 1656-1657. o. Orbán Viktor az 1998-2002. évi Országgyűlés 2. ülésén, 1998. július 2-án elmondott kormányprogramja: „A megalakuló kormány a szabadság kormánya lesz, de csak akkor válhat azzá, ha a rend, a törvényes rend kormánya is lesz egyúttal... A büntető törvénykönyvet azért fogjuk szigorítani, és a büntetések elrettentő erejét azért vetjük be, hogy a tisztességes munkát végzők lássák, hogy a bűnelkövetők esetében azt akarjuk, hogy akit életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték, már soha többé ne veszélyeztethesse senkinek az életét... Ha hiányzik a törvények erejébe vetett bizalom, ha elgyengül az állam és a rendőrség, ha a bűnelkövetők nem kapják meg időben arányos büntetésüket, elembertelenedett világban találhatjuk magunkat; és mindannyiunknak tudni kell, hogy bárki van is ideiglenesen felül, egy ilyen világnak nincsenek győztesei, csak vesztesei vannak.”

A 2002-es választásokon győztes MSZP (és SZDSZ) kormányprogramja⁸⁶ a jogbiztonság, közbiztonság, létbiztonság hármasságával egy rendszerszemléletű, komplex modernizáció reményét keltette. Medgyessy Péter miniszterelnök kormánya a jogállami normák betartását, a rendőrség depolitizálását és egy korszerű rendőrség felállítását ígérte. Nos, ez utóbbiból természetesen nem lett semmi. A Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájáról szóló 2073/2004 (IV. 15.) kormányhatározat rendvédelmi stratégia megalkotását írta elő. A kormányprogram ugyan egy demokratikus-támogató modell képét vizionálta, de rövid időn belül világossá vált, hogy a tisztogató személycseréken és az ígéretcunamon kívül semmi sem történt, konkrétan egy válságkezelő-elutasító modell valósult meg.

Az MSZP 2006-os újrázása a második Gyurcsány-kormány megalakulását hozta. Az „Új Magyarország Szabadság és szolidaritás – A Magyar Köztársaság Kormányának programja a sikeres, modern és igazságos Magyarorszáért 2006-2010” dokumentum csak semmitmondóan, a szövegek szintjén maradva foglalkozik a rendőrséggel „*Olyan „szabadság születte” rendet akarunk Magyarországon, amelyben a köztársaság egyetlen polgárának sem kell félnie. Biztonságunk védelmének alappillére a társadalmi együttműködésen alapuló katasztrófa-és bűnmegelőzés, a cselekvőképes és technikailag jól felszerelt rendőrség*”.⁸⁷

A 2009-ben Bajnai Gordon miniszterelnök vezetésével megalakult kormány alig egy éves regnálása alatt csak „váláskezeléssel” foglalkozott, így a rendőrségi reform még a gondolatok szintjén sem merülhetett fel.

1.3. Tanulságok a 1990-2010 közötti rendőrségi stratégiákkal kapcsolatban

A rendőri működés politikai jellege és hatása kétségbevonhatatlan,⁸⁸ éppen ezért nem kell azon meglepődni, hogy a politikai küzdőtér szereplői fontos célnak tekintik a rendőrség feletti befolyás megszerzését.⁸⁹ Ez adott esetben egészen addig fajulhat, hogy a rendőrség a költségvetési bevételek növelésének eszközüvé degradálódik.

Természetes, hogy a pártok igyekeznek mind formális, mind informális módon befolyásukat kiterjeszteni a rendőrségre, hiszen e testület a mindenkori államhatalom

⁸⁶ Kiss Péter (szerk.) Magyar Kormányprogramok 1867-2002. 2. kötet 1944-2002. Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Budapest, 2002. 1675-1676. o. Medgyessy Péternek a 2002-2006. évi Országgyűlés 3. ülésén 2002. május 24-én elhangzott kormányprogramja „Az emberek ma a bűnözésről és a közbiztonságról beszélnek talán a legtöbbször... Honfitársaink joggal várják el, hogy erélyesen, eltökélten cselekedjünk, hogy a gyerekeket aggodalom nélkül engedhessük sétálni az utcán, hogy a munkahely ne váljon bűnözők célpontjává, hogy a köztereken rend és béke honoljon. Nos ezért is javítjuk a közbiztonságot. Megerősítjük felszerelésében is a rendőrséget. Elvárjuk, hogy a bűnmegelőzés és üldözése erőskező és célravezetőbb legyen. Elvárjuk, mert teszünk is érte. De a rendőrségtől is elvárjuk, tegyen meg mindent tekintélye öregbítéséért, saját tisztaságáért; megköveteljük a becsületes, tisztességes munkát.”

⁸⁷ „Új Magyarország Szabadság és szolidaritás – A Magyar Köztársaság Kormányának programja a sikeres, modern és igazságos Magyarorszáért 2006-2010” (<http://www.mkogy.hu/irom38/00064/00064.pdf> - 2010. július 25-i állapot szerint) 75. o.

⁸⁸ Szikinger István: Rendőrség a demokratikus jogállamban. Sík Kiadó Kft. Budapest, 2003. 32-33. o.

⁸⁹ Korinek László: Kriminológia I. Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó. Budapest 2010. 554.o.: „Általánosságban el lehet mondani, hogy a kormányoktól és a helyi hatalomtól is független, kizárólag a népet szolgáló rendőrség képe elszakad a valóságtól. A hatalmi struktúrában elfoglalt hely, de a tényleges működés (különösen tömegdemonstrációk, széles körű elégedetlenség kezelése) alapján is megállapítható: a testület a politikai állam és az annak kereteihez illeszkedő helyi közigazgatás rendszerébe tartozik.”

megtettesítője, valamint kétségtelenül egy információs bázis, amit adott esetben jól-rosszul fel is lehet használni a politikai ellenfelekkel szemben.⁹⁰

Nemzetközi kutatások szerint a rendőröknek egyértelműen szélsőjobboldali a politikai orientációja, de azt a tételt nem tartom adaptálhatónak a hazai viszonyokra. Álláspontom szerint meglehetősen nehéz lenne egzakt módon behatárolni a magyar rendőrök politikai szimpátiáját, annyi viszont bizonyos, hogy a szocializmusban az állomány 100 %-hoz közelítő párttagsága inkább baloldali értékrendet tükrözött, s nem jobboldalit.

A sejtésem az – hangsúlyozom sejtésem és nem kutatási eredményem –, hogy a magyar rendőrség személyi állományának politikai szavazatai éppúgy ingadozik, mint a társadalom bármely más rétegének.

A 2006-os őszi események világosan felszínre hozták azt, amit szakmai körök már évek óta kimondtak, jelesül a rendőrség – csak úgy, mint a társadalom egyéb szervezeti egységei – általános válságban van.⁹¹ A probléma azonban – megítélésem szerint bonyolultabb – minthogy a standard megoldási móddal kezelhető lenne, azaz: a helyzetértékelés, koncepció kidolgozás, stratégia kimunkálás és operatív cselekvési terv elkészítése itt már kevés.⁹²

Sajnos nemcsak a hazai politikai, de szakmai körökben is elterjedt az a téves felfogás, miszerint az alkotmányos értékek – különösen az alapvető jogok – és az eredményes, hatékony bűnüldözés egymást kizáró ellentétek.⁹³ Szikinger István szerint a rendőrség katonai jellegének hangsúlyozása szükségképpen zártságához, a külvilággal szembeni elszigeteltséghez vezet. *„A katonáknak szükségük van a titokra, de ellenségképre is. Ez veszélyes, hiszen az ellenséget csak közöttünk kell kereshetik. Még ma is az a szabály, hogy az egyik rendőrnek arra kell vigyáznia, hogy meg ne támadják a másikat, miközben a polgárokkal szemben intézkedik. Pedig az igazoltatás, a felvilágosítás kérés és sok más beavatkozás zömmel becsületes embereket érint.”*⁹⁴

Korinek László szerint a rendőrség, illetve egyes rendőrök „agent provocateur”-ként való fellépése nem igazolja, hogy a rendőrség létezése vagy működése és a kriminalitás között valamiféle oksági kapcsolat állna fenn.⁹⁵

Finszter Géza szerint minden szakma esetében megfigyelhető egyfajta elhatárolódás attól a környezettől, amely a szaktudás szükségletét életre hívta. *„Minthogy a professzió különleges ismereteket, gondolkodási módot és cselekvési formákat igényel, ezek elsajátítója egyben megkülönbözteti magát attól a közösségtől, amelyet a különleges szakismeretével szolgál. Minél bonyolultabbak a szakmai követelmények, minél magasabb a szakember elismertsége, annál nagyobb lesz a távolság hozzáértő és laikus között. Vannak olyan hivatások, ahol ez nem okoz gondot, mert a szaktevékenység közvetlenül nem követel interperszonális kapcsolatokat... Ahol viszont a tevékenység interperszonális, személyek*

⁹⁰ Például alaptalanul büntetőeljárások indítása a politikai ellenlábassal szemben.

⁹¹ Csapó Csaba: Távlatos gondolkodás – a korszerű rendőrség alapja. Honvédelem 2008/1. szám 131. o.

⁹² Kacziba Antal: A lekésített jövő dilemmái. Rendőrség 2007. Országos Rendőr-főkapitányság. Budapest, 2007. 27. o. *„Sajnos – olykor keserű – tapasztalatok azt igazolják, hogy a rendvédelem gyakorlatában szerzett, elméleti igényrel vagy akár tudományos szinten összegzett tapasztalatok hiánya vagy azok mellőzése többször téves döntésekhez vagy az időszzerű változások elmaradásához vezetett.”*

⁹³ Korinek László: A bűnüldözés alkotmányos alapjai. Közjogi Szemle 2008/1. szám 37.o.

⁹⁴ Szikinger István: A rendőrség civil kontrollja, különös tekintettel a diszkrimináció elleni fellépés szempontjaira – nemzetközi tanulmány. 17. o.

⁹⁵ Korinek László: Az igazságszolgáltatás mint rendszer, szervezeti kutatások. Romániai Magyar Jogtudományi Közöny 2006/3. 32. o.

közötti, ott az ilyen viszonyok állandó gondozásra szorulnak (Lásd akár a tanár-diák, akár az orvos-beteg kapcsolatokat). A rendőr esetében ezek a relációk annál bonyolultabbak, minnél inkább keverednek bennük a jogsértő és a sérelmet szenvedő alany pozíciói.”⁹⁶

2. A parlamenti pártok rendészeti (rendőrségi) stratégiái

2.1. Az ellenzéki pártok rendészeti (rendőrségi) stratégiái

2.1.1. Magyar Szocialista Párt

A Magyar Szocialista Párt „Nemzeti modernizáció, összetartó közösség – Ajánlat a demokratikus oldal programjára” címmel elkészített választási dokumentuma a 2010-2014-es ciklusra a rendőrség működési feltételeinek javítását és a rendőrök önbizalmának növelését ígérte. Kiállt a rendőri tevékenység további profiltisztítása és civilesítése mellett. Említést tett a települési önkormányzatok rendészeti-rendvédelmi felelősségének és szerepének növeléséről.

A bűnügyi rendőri szervezet átalakítását tervezte, oly módon, hogy a kiemelt feladatokat központi szinten látnák el, regionális szinten pedig nem foglalkoznának bűnügyi rendőri tevékenységgel, míg a helyi kapitányságok az egyszerűbb ügyekben járnának el. Véleményem szerint ez az elképzelés semmi érdemi előre lépést nem jelentett volna a bűnügyi szolgálati munka minőségét illetően.

Az erőszak állami monopóliuma fenntartását javasolt az MSZP. Az ún. csapatszolgálat és a városokon kívüli közlekedésrendészeti tevékenység változatlanul központi irányítás alatt működött volna. A koncepció készítői szerint mindez láthatóbb és hatásosabb közterületi rendőri jelenléttel járt volna együtt.

A programban szerepelt továbbá a nyugdíjas rendőrök visszahívása (300 fő), a rendészeti szakközépiskolások létszámának és ezzel együtt közterületi gyakorlati idejük megnövelése is, ami végső soron a „több rendőr = jobb közbiztonság” koncepció gyakorlatba ültetését jelenthette volna.

A program valamiféle kilúgozott formában a „közösségi rendőr” bűnmegelőzési koncepció (community policing) magyar változatát ígéri, amikor is a rendőr mint „közbiztonsági tanácsadó” részt vesz az emberek sokféle problémájának megoldásában is. Valljuk be önkritikusan, azért ez az elképzelés a rendőri állomány jelenlegi bűnügyi (és egyéb) leterheltsége mellett legfinomabb kritikával is illetve utópisztikus.

A körzeti megbízotti hálózatot kiterjesztésének tervét azonban mindenképpen pozitívumként kell értékelni.

A – véleményem szerint – látszatomegoldást kínáló „Településőr program” keretében az önkormányzatok településőrségeket hozhattak volna létre központi forrásból. A rendőrt nem pótolja a településőr. A településőr program ügyes választási fogás, hiszen jól kommunikálható a választók felé, hogy ezáltal nő a közbiztonság. Ezen kívül bizonyos

⁹⁶ Finszter Géza: A rendvédelmi szervek külső társadalmi kapcsolatai, különös tekintettel a bűnmegelőzésre. Az Országos Bűnmegelőzési Bizottság által támogatott, FAPI-P-1321/2005 számú, „A magyar állam rendvédelmi szerveinek a magánszféra számára nyújtott szolgáltatásai, a polgári biztonsági cégekkel és az NGO-kkal való együttműködés lehetőségei, a prevenció területén” című kutatási projekt résztanulmánya. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2006. (ISBN: 963-06-0283-0) 12.o.: „A szakmunkás, a mérnök, avagy a természettudományok művelője elsődlegesen tárgyakkal és nem embertársaival kerül kapcsolatba. (Más kérdés, hogy az utóbbi körbe tartozóknak is megvan a felelősségük a társadalommal szemben, amit az atomkutatóasztóktól egészen a géntechnológiák műveléséig jól érzékelhetünk.)”

ideig – ugyan meglehetősen szolid bérrel – munkahelyteremtő hatása van. A településőri munka tisztességes bérrel történő honorálása esetén viszont valóban vonzó lehetne a „biztonsági iparban” jártasságra tett szakemberek számára is, de sajnos jelenleg nem ez a valóság.

A hazai és uniós forrásokból 15 nagyvárosban kiépítendő térfigyelő-kamerarendszer, a polgárőrök háromszoros támogatása, a roma rendőr-ösztöndíjasok számának ötszörösére emelése kétségtelenül támogatandó.

A program a néhány látványos, a tömegtájékoztatóban eladható intézkedéseken túl alapjaiban változatlanul hagyta volna a rendőrség működését és éppen ez a legnagyobb hibája.

2.1.2. JOBBIK Magyarországért Mozgalom

A Jobbik rendvédelmi programját⁹⁷ az alábbi ígéretek felsorolásával kezdte meg:

- a törvények mindenkivel való, kivétel nélküli betartatása
- a politikusbűnözés felszámolása
- erős, határozott, politikai befolyásolástól mentes, a polgárok bizalmát és támogatását élvező rendőrség létrehozása
- a statisztikai szemlélet helyett érdemi cselekvések megvalósítása a rendvédelemben
- a csendőrség felállítása
- a korrupcióval szembeni határozott és kemény fellépés
- önfenntartó börtönök létrehozása
- a zero tolerancia érvényesítése a jogalkotásban és jogalkalmazásban.

A párt szerint az államnak vannak alapvető kötelezettségei. Ezek között az egyik legfontosabb állami funkció a közösség életét szabályozó normák és törvények betartatása, a rend, a nyugalom biztosítása. A programkészítők szerint *„az elmúlt években a gazdasági helyzet végzetes megroppanása mellett a mindennapjainkat érintő másik súlyos problémát a közbiztonság válsága okozta. Az állam, a kormányzat képtelenné vált a tisztességes állampolgárok megvédésére, zavarában és dühében pedig a rend helyreállítása helyett energiáit arra fordította, hogy éppen azokat a kezdeményezéseket számolja fel, amelyek erre a képtelenségére a közvélemény figyelmét felhívták.”*⁹⁸

A Jobbik a rendőrségi jogalkalmazásban mind a pozitív, mind a negatív diszkriminációt kerülendőnek tartja.

A párt szerint Magyarország közrendjét, a rendvédelmi munka hatékonyságát csak egy politikai befolyásolástól mentes, a polgárok bizalmát és támogatását élvező rendőrség képes biztosítani.

Külön hangsúlyozza a program, hogy kormányra kerülésük esetében megszüntetnék a rendőrség tevékenységét jelenleg uraló statisztikai szemléletet, *„mert a rendőrségnek a társadalom érdekében, annak erkölcsi és jogi mércéjének megfelelően kell*

⁹⁷ Radikális változás – A Jobbik országgyűlési választási programja a nemzeti önrendelkezésért és a társadalmi igazságosságért. <http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/download/Jobbik-program2010OGY.pdf> (2011. július.25-i állapot szerint) – 1-88. o.

⁹⁸ Radikális változás – A Jobbik országgyűlési választási programja a nemzeti önrendelkezésért és a társadalmi igazságosságért. <http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/download/Jobbik-program2010OGY.pdf> (2011. július 25-i állapot szerint) – 63. o.

működni. Megszüntetjük a rendőri munkát jellemző bírságotlasi kényszert és a statisztikai adatok rendszeres kozmetikázását. A rendőri állományt eredeti célja szerint a bűnözés erőteljes visszaszorítására, a lakosság biztonságérzetének javítására foglalkoztatjuk.”⁹⁹

Az elmondottak kétségtelenül a rendőri munka napi szintjén megjelenő problémákat pedzegeti. Tény a rendőri munkát csak statisztikai alapon mérni teljesen hibás alapállás, ugyanakkor a program az újfajta minősítés mikéntjéről nem mond semmit, azaz pusztán a szlogenek szintjén marad.

Strukturálisan nívumot jelentett volna a csendőrség felállítása. A párt programja szerint: „A felállítandó csendőrség elsődleges erénye a viszonylag kis szolgálati területüknek köszönhető jelentős terület- és személyismeret lenne. A csendőrség tagjaival szemben fokozott szellemi és fizikai követelményeket állítunk fel, mert a bűnözéssel szembeni kemény és hathatós fellépés minden szempontból felkészült, határozott embereket kíván.”¹⁰⁰

A Jobbik rendvédelmi programjának részét képezte, hogy a Tettekreksz Magyar Rendőrség Szakszervezetével megállapodást kötött. Véleményem szerint önmagában nem kivethető az, hogy egy párt próbálja növelni elfogadottságát, de talán helyesebb lenne valamennyi rendőrszakszervezettel megkötni egyfajta megállapodást.

A Jobbik programja deklarálja az „erős és megbízható rendőrség” létrehozásának gondolatát.

A választási dokumentum szerint: „Az ún. rendszerváltás óta eltelt húsz év alatt a politikai elit gyakorlatilag semmit nem tett a rendőrség politikai befolyásolásának megszüntetéséért. A rendőrség kézi vezérlésével kizárták annak lehetőségét, hogy a kádárista állam erőszakszervezete helyett egy valóban szakszerű, modern, demokratikus rendőrség jöhessen létre.”¹⁰¹ E gondolatok nyilván egyfajta politikai ízlés (igény) kiszolgálására fogalmazódtak meg és kevés valóságalappal rendelkeznek, hiszen maga a rendőrségi törvény kizárja, hogy rendőr politikai párt tagja legyen. Azt viszont megemlíteném, hogy az elmúlt húsz évben a rendőrség felső vezetői között akadtak olyanok, aki inkább az aktuális politikai hatalom érdekeit előbbre helyezték a szakmai kívánalmaknál. Ugyanakkor az is igaz, hogy a hazai politikai erők is ezt várták el. Érhetetlen és szakmailag teljesen indokolatlan az országos rendőr-főkapitányok gyakori – még kormányzati cikluson is belüli – cseréje. Jó lenne már azt megérni, hogy mondjuk két kormányzati cikluson keresztül ugyanaz a főrendőr irányítja a testületet.

Reális kritika a programban az, hogy „A szervezeti problémák, létszámhiány következtében a rendőrség jelenleg csak úgy képes a feladatai ellátására, hogy rengeteg a túlóra”¹⁰². Ez valóban tarthatatlan állapot. A rendőrnek tisztességes megélhetést kellene, hogy biztosítson az illetménye, ne szoruljon másodállásozgatásra.

⁹⁹ Radikális változás – A Jobbik országgyűlési választási programja a nemzeti önrendelkezésért és a társadalmi igazságosságért. <http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/download/Jobbik-program2010OGY.pdf> (2011.július.25-i állapot szerint) – 63. o.

¹⁰⁰ Radikális változás – A Jobbik országgyűlési választási programja a nemzeti önrendelkezésért és a társadalmi igazságosságért. <http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/download/Jobbik-program2010OGY.pdf> (2011.július.25-i állapot szerint) 1 – 63. o.

¹⁰¹ Radikális változás – A Jobbik országgyűlési választási programja a nemzeti önrendelkezésért és a társadalmi igazságosságért. <http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/download/Jobbik-program2010OGY.pdf> (2011.július.25-i állapot szerint) – 64. o.

¹⁰² Radikális változás – A Jobbik országgyűlési választási programja a nemzeti önrendelkezésért és a társadalmi igazságosságért. <http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/download/Jobbik-program2010OGY.pdf> (2011.július.25-i állapot szerint) – 64. o.

A párt programjában némi ellentmondás érezhető, hiszen míg egyfelől bírálja a rendőrséget annak átpolitizáltsága miatt, másik oldalon maga is politikai alapon tenne úgymond rendet: „*Kezdeményezzük a rendőri vezetők szigorú átvilágítását. Minden olyan vezetőt el kell távolítani a rendőri állományból, akik részt vettek a kádárista rendőrállam gátlástalan kiszolgálásában, az ún. rendszerváltás óta eltelt időszak súlyosan jogsértő intézkedéseire utasításokat adtak, vagy rendőri hivatással összeférhetetlen életmódot folytatnak.*”¹⁰³

Egész egyszerűen azok a rendőrök, akik a kádári rendőrállam kiépítésében szerepet vállaltak már vagy nem élnek vagy jó esetben nyugdíjasok.

A rendőri vezetői kinevezésekhez előfeltételeként az adott szolgálati ágban eltöltött legalább 5 éves szolgálati viszonyt kívánna meg a párt. Ez a gondolat természetesen önmagában jó, csak éppen az állomány jelenlegi munkaerő-forgási sebessége miatt nehezen kivitelezhető.

A Jobbik programja a rendszerváltás előtti – a párt szerint a – bűncselekményszámhoz igazított állománytáblát felül kell vizsgálná, tekintettel az időközben teljesen megváltozott bűnügyi-közrendvédelmi-közlekedési-igazgatási helyzetre. Az új állománytáblát a végrehajtói szintről felfelé határozná meg a valós létszámgigények felmérése alapján.

A Jobbik hatalomra jutása esetén a központi (megyei, BRFK, ORFK) létszámot jelentősen megnyirbálta volna.

A rendőrök számára kiszámítható anyagi és szakmai előmenetelt magában foglaló életpályamodellt vezettek volna be. (Sajnos ilyen ígéret a rendszerváltás óta számtalanszor elhangzott, csak a hangzatos bejelentéseket nem követte a fizetések érdemi megemlése.)

A rendőri bérezést az európai átlaghoz közelítené a párt. Ettől a korrupció visszaszorítását és a rendőri „másodállásosítás” megszűnését reméli.

Indokoltnak tartja a Jobbik a rendőrség gépjárműparkjának lecserélését és egységesítését is. A magam részéről ezzel a javaslattal egyet tudok érteni, valóban szükséges a rendőri mobilitás garانتálása.

A program olyan részletkérdésekre is kitér, mint: új, a jelenlegi elvárásoknak megfelelő egyenruha rendszeresítése vagy az utcai járőrszolgálatot teljesítő rendőrök részére legalább havi lögyakorlat tartása, a lőszer mennyiség növelésével és új lötekek létesítésével, illetve a fegyverzetet modernizálása. Ezek olyan javaslatok, amelyek egy – a bűnözés és a bűnüldözés tényleges valóságáról keveset tudó – „átlag választópolgár” szimpátiáját könnyen megnyeri és ezáltal szavazattá konvertálható.

Érdekes javaslata a pártnak az integrált rendőrség megszüntetése és visszatérés a korábbi önálló határőrségi modellhez. Ugyan szakmailag lerágott csont, hiszen a rendőrség és a határőrség fúziója megtörtént, de véleményem szerint hagyott némi kívánni valót maga után az egységesítés. Egy újbóli szétválasztásnak költségkihatásai is vannak és ennek mérlegelése nélkül nem lehet megalapozottan a kérdésben állást foglalni.

A rendőrképzés átalakítása is szerepel a Jobbik „rendészeti étlapján”. Elvük a fokozatosság. Konkrétan a rendőr-szakközépiskola elvégzése után minden rendőrnek 2-3-éves közrendvédelmi területi munkát írnának elő. Ezt az elképzelést a magam részéről nem támogatom.

¹⁰³ Radikális változás – A Jobbik országgyűlési választási programja a nemzeti önrendelkezésért és a társadalmi igazságosságért. 65. o. <http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/download/Jobbik-program2010OGY.pdf> (2011. július 25-i állapot szerint) – 65. o.

Követendő javaslatnak tartom viszont egy országos rendőr szolgálati lakásprogram beindítását, még akkor is ha ez nyilván politikai felhangot is rejt magában. Számptalan rendőr küzd lakásproblémákkal. A nyugodt szolgálatteljesítésnek elengedhetetlen feltétele, hogy olyan fedél legyen a rendőr fejel felett, amelynél nem kell a bérbeadó bármikori felmondásától tartania.

Kétségtelenül politikai és sajtó körökben az egyik legtöbbet tárgyalt és támadott javaslata a Jobbiknak a csendőrség felállítása. (Ezzel kapcsolatosan megjegyzem, hogy a csendőrség felállításával kapcsolatban komoly kritikai észrevételeket kapott a Jobbik programja más pártok és civil szervezetek képviselőitől.)

A Jobbik szerint egy országos hatáskörrel, a rendőrség mellett működő rendvédelmi szervezetként, a belügyminiszter felügyelete alatt működtette volna a csendőrséget. A párt szerint a csendőrség eredményességét a csendőrök viszonylag kis szolgálati területre és az ebből adódó kitűnő terület- és személyismerete garantálja. *„A csendőrség a rendvédelmi terület elit alakulatát fogja képezni, a felvételre jelentkező személyeknek szigorú szellemi és fizikai alkalmassági követelményeknek kell eleget tenniük, és kétéves, szakosított csendőri képzés után fognak a közterületeken munkába állni... A csendőrség létszámát az adott terület bűnügyi fertőzöttségének megfelelően kívánjuk meghatározni, és ruházatuk a történelmi hagyományainknak megfelelő módon eltér majd a rendőri állomány öltözékétől. A csendőr működési területéről kizárólag az alaptörvényben meghatározott rendkívüli helyzetekben vezényelhető el.”*¹⁰⁴

A párt programja tehát alapvető újításokat képzelt el a rendőrség szervezetén belül és további centralizációs folyamatok indultak volna meg.

2.1.3. Lehet Más a Politika

Az LMP 2010-es választási programja¹⁰⁵ nem foglalkozott a rendőrséggel, viszont a közelmúltban elkészítette a párt rendőrségi stratégiáját, így az alábbiakban erről szólnék néhány szót.

Igen kritikus hangvétellel kezdi rendőrségi reformjavaslatait¹⁰⁶ a Lehet Más a Politika párt dokumentuma. *„Két évtizeddel a rendszerváltást követően Magyarországon a rendőrség szervezete, működése, kultúrája és társadalmi helyzete érdemben nem változott: a pártállami múlt velünk élő jelképévé vált, amelyet egy sztálinista gyakorlatot mintázó – militáris szemléletű, a civil közigazgatásból kiszakított, a jogállami garanciák rendszerén kívülálló államrendőrségi struktúra, fölöslegesen felduzzasztott tábormoki kar, valamint egy ennek alárendelt, sok esetben megfélemlített, kissemmizett, korrupcióra ösztönzött állomány szolgál ki.”*¹⁰⁷

A javaslat helyesen állapítja meg, hogy a magyar politika elmúlt húsz éve arra tévhitre épült, hogy a rend igénye a szabadság értékével szemben áll: „Minél kevesebb a

¹⁰⁴ Radikális változás – A Jobbik országgyűlési választási programja a nemzeti önrendelkezésért és a társadalmi igazságosságért. <http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/download/Jobbik-program2010OGY.pdf> (2011.július.25-i állapot szerint) – 66. o.

¹⁰⁵ A fenntartható jövő, befogadó társadalom és a megújuló demokrácia stratégiája – A Lehet Más a Politika választási programja 2010. http://lehetmas.hu/upload/9/9/201003/LMP_Program_2010_1.pdf (2011.július.25-i állapot szerint) – 1-228. o.

¹⁰⁶ A Lehet Más a Politika rendőrségi reformjavaslatai – <http://lehetmas.hu/wp-content/uploads/2011/06/A-Lehet-Más-a-Politika-rendőrségi-reformjavaslata.pdf>. (2011.július.25-i állapot szerint) 1-24. o.

¹⁰⁷ A Lehet Más a Politika rendőrségi reformjavaslati – <http://lehetmas.hu/wp-content/uploads/2011/06/A-Lehet-Más-a-Politika-rendőrségi-reformjavaslata.pdf> (2011.július.25-i állapot szerint) – 2. o.

szabadság, annál nagyobb a rend” – állították a rendpárti „szakértők” sokasága. Gyökeret vert az a rossz gyakorlat is, hogy „kizárólag a rendőri állomány létszámának növelésével, újabb és újabb, nem célzottan, feladatorientáltan felhasználható források bevonásával érdemben javítani lehet a Magyarországon.”¹⁰⁸

Az LMP szerint a rendőri szervezet a rendszerváltás utáni gazdasági és társadalmi átalakulás által felhalmozott megoldatlan szociális és etnikai feszültségek okozta össztársadalmi bénultságot kifejező „állatorvosi lóvá” vált: az elvarratlan szálak, szőnyeg alá söpört problémák kétszeres erővel tértek és térnek vissza, megoldhatatlan szituációk sokasága elé állítva a rendőri állomány tagjait, ennek következtében kilátástalanságra, bizonytalanságra, félelemre ítélve falvak százait, emberek tízezreit.

A rendőregi reformjavaslat készítői kétségtelenül modern kriminológia és kriminálpolitikai szemléletet próbáltak meg átültetni a honi viszonyok közé. Az LMP szerint – és ezzel a megállapítással teljes mértékben egyet értek – a biztonság és a szabadság nem egymást kizáró, hanem épp ellenkezőleg, egymást feltételező fogalmak!¹⁰⁹

Az Lehet Más a Politika szükségesnek tartja a rendőrség szerkezeti és szervezeti reformját, mégpedig akként, hogy közösségi és centralizált rendőrséget hozna létre, mindezt a testület civil közigazgatásba történő reintegrálásával.

A centralizált rendőrség több funkciót egyesítene magában: koordinálná a speciális bűnügyek felderítését, a társadalmat destabilizáló bűncselekmények, így a szervezett bűnözés (emberkereskedelem, drogcsempészet, fegyveres rablások, gazdasági, pénzügyi és internetes bűncselekmények stb.) elleni küzdelmet, megteremtené a feltétel-, és eszközrendszerét (bűnügyi, személyes és anyagi) az országos bűnmegelőzésnek és bűnüldözésnek. Ezen kívül ellátna bizonyos rendészeti, többségében különleges szakképzettséget vagy nagy csapaterőt igénylő feladatokat, helyet adna a helyi rendőrségek számára is hozzáférhető – egy információs központban egyesülő – adatbázisoknak és szervereknek, valamint biztosítaná a teljes rendőri állomány szelekciójának, toborzásának, oktatásának, továbbképzésének feltételeit.

A centralizált rendőrség kötelékébe állandó létszámban, csapaterős, azonnal bevethető, készenléti rendőri egységek is tartoznának, amelyek bevetéséről az országos rendőrfőkapitány rendelkezhetne. Az LMP elképzelése szerint ez az egység szükség esetén adott rendészeti feladat ellátáshoz egy órán belül (!) minden településre kivezényelhetőnek kellene lennie.

A megújuló centralizált rendőrség elnevezése Országos Rendőr-Főkapitányság (ORFK) helyett Országos Rendőri Szolgálatra (ORSZ) változna. A Terror Elhárítási Központ (TEK) megszűnne és feladatait: az ORSZ szervezetén belül különálló szervezeti

¹⁰⁸ A Lehet Más a Politika rendőrségi reformjavaslatai – <http://lehetmas.hu/wp-content/uploads/2011/06/A-Lehet-Más-a-Politika-rendőrségi-reformjavaslata.pdf> (2011. július 25-i állapot szerint) – 2. o.

¹⁰⁹ A Lehet Más a Politika rendőrségi reformjavaslatai – <http://lehetmas.hu/wp-content/uploads/2011/06/A-Lehet-Más-a-Politika-rendőrségi-reformjavaslata.pdf> (2011. július.25-i állapot szerint) – 3. o.: „A posztmodern társadalmak és a globális fenyegetettség korában felbomlani látszik szabadság és a biztonság szövetsége, s új erőre kapnak olyan gondolatok, amelyek az egyéni szabadságjogok korlátozásával és a rend kizárólagos érvényesítésével kívánják a közbiztonságot megteremteni. Ezek a tézisek a társadalom életét erejét jelentő személyes szabadságjogokat áldoznák fel, semmisítenék meg a vágyott közrend oltárán. Azonban van más megoldás. A biztonság és a szabadság szövetségére építő közbiztonság azt a célt szolgálja, hogy az egyének és közösségek egyaránt képesek legyenek megvalósítani a társadalom számára értékes céljait korlátozások és jogfosztás nélkül.”

egység látná el, amely egy komplex terrorelhárítási centrum minden anyagi, technikai és személyi feltételével rendelkezne.¹¹⁰

A Lehet Más a Politika az új rendőrségi struktúrával együtt új rendőrségi törvény megalkotását is szükségesnek érzi. Az új rendőrségi törvénynek rögzítenie kellene, hogy a rendőrség a civil, polgári közigazgatás része. Ezt az elképzelést a magam részéről messzemenőig támogatom.

A közösségi vagy helyi rendőrség lenne felelős az – általában helyben jelentkező – alapvető rendőri feladatok ellátásáért, a saját tevékenységük helyi információk általi kontrollálásáért, a közösségi rendőrség illetékességi területén belül történő bűnelkövetők utáni nyomozásért, az áldozatok segítéséért.

A helyi rendőrség a központi rendőrségtől funkcionálisan és szervezeti értelemben elkülönítve, függetlenül működne: a két szervezet között semmilyen hierarchikus viszony nem áll fenn, civil „rendfokozataik” (előadó, főelőadó, járőr, nyomozó, vezető nyomozó), egyenruhák egyformák, a két szint közötti átjárás lehetősége fennáll, azonos beosztásban azonos fizetést kapnának.

A helyi rendőrséget az illetékes települési, kerületi önkormányzati képviselőtestület, vagy – több önkormányzat együttműködése esetén – az e célra létrejött kistérségi biztonsági tanács felügyelné, alakítaná ki a helyi biztonsági tervet, sőt a helyi rendőrség költségvetését is együttesen állítanák össze.

Az LMP szerint az ún. közösség (vagy körzeti) tisztek lennének a rendőrség „arcai”, akik a rendőrség és a közösség közötti aktív párbeszédet biztosítanák.

A helyi rendőrség csak az Országgyűlés által létrehozott (kijelölt) kb. 50.000 lakost magában foglaló ún. közbiztonsági zónákon belül járhatna el.

A párt reformjavaslata – véleményem szerint – több ponton példaértékű, ugyanakkor előfordul, hogy nem veszi figyelembe a hazai realitásokat.

Az Lehet Más a Politika lényegében a community policing (közösségi rendőrség) modelljét próbálta meg némi fazonigazítással a magyar viszonyokra ráilleszteni.

Korinek László szerint a közösségi rendőrség megvalósításának ma Magyarországon még számos feltételét ki kell alakítani. A community policing modellre való áttérés ugyanis „nem csupán eredményekkel kecsegtet, hanem új problémákat is felvet (például a rendőr magánszférája válik védtelenebbé, ha személyiségét, adatait szélesebb körben megismerik).”¹¹¹

Ettől függetlenül a community policing modell vélhetően hatékonyabb, mint a jelenlegi rendőrségi struktúra.

A reformjavaslat az általánosságok szintjén rendkívül magvas gondolatokat fogalmaz meg – pl. a rendőrséget vissza kell vezetni a jog uralma alá, a szervezetet vissza kell illeszteni a polgári közigazgatás rendszerébe stb. –, de a részletek kidolgozása véleményem szerint további finomításokat igényelne.

A jelen magyar viszonyok között veszélyeket is hordozhat magában az, ha a helyi önkormányzatok diszponálhatnak a helyi rendőrség felett. Egyrészt teret engedhetne helyi vezetők politikai nyomásgyakorlási kísérleteinek, másrészt finanszírozási problémák is felmerülhetnének.

Nem teljesen letisztult a programban a nyomozati hatáskörök tervezett elkülönítése a központi és a helyi rendőrség között, hiszen az LMP szerint a kiemelt tárgyi súlyú

¹¹⁰ A Lehet Más a Politika rendőrségi reformjavaslatai – <http://lehetmas.hu/wp-content/uploads/2011/06/A-Lehet-Más-a-Politika-rendőrségi-reformjavaslata.pdf> (2011. július. 25-i állapot szerint) – 9-10. o.

¹¹¹ Korinek László: Kriminológia I. Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó. Budapest, 2010. 564. o.

deliktumok esetében a központi, míg a kisebb bűnügyeknél a helyi rendőrség járna el, ugyanakkor az adott közbiztonsági zónán belül ún. csapaterős „támogató csoportokat” hatáskörébe kerülne a súlyosabb, de nem országos hatáskörű bűncselekmények felderítése. Ez lényegében az LMP által megszüntetni kívánt megyei rendőr-főkapitányságok részleges újjáélesztése.

A támogató csoportoktól az LMP elvárná, hogy a bűncselekmény vagy a súlyosabb szabálysértés(!) észlelését követően maximum fél órán belül(!) képes legyen a helyszínre érkezni és részt venni az eset megoldásában. Az országutjaink minősége belegondolva ennek a „szintidőnek” a teljesítésére még várunk kell néhány esztendő.

Az LMP egy modern rendőrségi struktúrát hozna létre, s ez rendkívül szimpatikus elképzelés, csak az nem derül ki a programból, hogy ez milyen költségvonzattal járna és gazdaságilag működőképes-e.

2.2. A kormánypártok rendészeti (rendőrségi) stratégiája

A 2010-es parlamenti választásokon a FIDESZ-KDNP pártszövetség aratott győzelmet. A FIDESZ-nek a Nemzeti Ügyek Politikája 2010¹¹² megnevezésű választási programja helyett – a választási győzelemre figyelemmel – A Nemzeti Együttműködés Programja¹¹³ címmel benyújtott kormányprogramot elemzem.

A dokumentum „III. Nemzeti ügyek” címet viselő részének „2. Itt az idő, hogy újra rend legyen az országban” elnevezésű fejezete foglalkozik a rendőrséggel.

A kormányprogram expressis verbis kimondja, hogy az állam kizárólagos joga és lehetősége a rend helyreállítása. Ebből a tételből egyenes következik, hogy erős rendőrséget kíván működtetni a Kormány, a kormányprogram szavaival élve „erős, szolgáló és nem uralkodó rendőrség” megteremtése a cél.

A rend érdekében nemzeti ügynek tekinti a kormánykoalíció, hogy új rendőrség szülessen. Szakítani kívánnak az elmúlt évek gyakorlatával, *„amelyben a rendőr az állami uralom jelképe és annak végrehajtója. A magyar emberek számára az államnak elsősorban védelmet és biztonságot kell szolgáltatnia, amire csak egy értékeiben, gondolkodásmódjában, mentalitásában megváltozott és megújult rendőrség képes.”*¹¹⁴

A Kormány szerint a magyar rendőrség elvesztette az emberek bizalmát és támogatását, súlyos morális és anyagi válságban van. *„Olyan rendőrökre van szükség, akik méltóak a társadalom tiszteletére és megbecsülésére, akik munkájukat valódi szolgálatnak tekintik.”*¹¹⁵ Ezek a gondolatok egybecsengenek az Lehet Más a Politika párt rendőrségi reformjavasolataival.

¹¹² http://static.fidesz.hu/download/481/nemzeti_ugyek_politikaja_8481.pdf (2011. július.25-i állapot szerint)

¹¹³ A Nemzeti Együttműködés Programja – munka, otthon, család, egészség, rend. <http://www.kormany.hu/download/c/27/10000/a%20nemzeti%20egy%C3%BCttm%C5%B1k%C3%B6d%C3%A9s%20programja.pdf> (2011. július 25-i állapot szerint) 1-85. o.

¹¹⁴ A Nemzeti Együttműködés Programja – munka, otthon, család, egészség, rend. <http://www.kormany.hu/download/c/27/10000/a%20nemzeti%20egy%C3%BCttm%C5%B1k%C3%B6d%C3%A9s%20programja.pdf> (2011. július 25-i állapot szerint) 47. o.

¹¹⁵ A Nemzeti Együttműködés Programja – munka, otthon, család, egészség, rend. <http://www.kormany.hu/download/c/27/10000/a%20nemzeti%20egy%C3%BCttm%C5%B1k%C3%B6d%C3%A9s%20programja.pdf> (2011. július.25-i állapot szerint) 48. o.

Örömteli, hogy a kormányprogram végre a hivatalos politika szintjén is elítéli a 2006 őszén elkövetett tömeges jogtiprásokat. *„Soha nem történhet meg többé, hogy politikai parancsra a magyar rendőrség békés, törvénytisztelő emberekre támadjon.”*¹¹⁶

A magyar rendőrségnek komoly morális és büntetőjogi adóssága a társadalom előtt a békés állampolgárok összeverése, szemeik kilövése, testi és lelki megnyomorítása. 2006-ban a „rend őrei” politikai parancsra követtek el bántalmazásokat hivatalos eljárásban [Btk.226.§], kényszervallatásokat [Btk.227.§], súlyos testi sértéseket [Btk. 170.§ (2) bekezdés], hivatali visszaéléseket [Btk. 225.§] és politikai nyomásra nem történtek meg a büntetőeljárások megindítása. Ezen cselekmények többsége elévült vagy perrendszerűen – a rendőri azonosítószámok parancsra történő nem viselése miatt – nem bizonyítható az elkövető személye.

A tapasztalt rendőrök mellett olyan új és fiatal rendőrökre és rendőri vezetőkre van szükség, akik hitelesen tudnak fellépni a bűnelkövetőkkel szemben, és a társadalom számára fontos értékeket képviselnek.

A rendőrségi berkekben járatosak már sokadik kormányzati ígérvényként hallhatják a „több rendőr – több fizetése” szlogen éppen aktuális verzióját mely így hangzik: *„Több rendőr, több fizetéssel és több eszközzel”*. Erre csak azt mondhatom, így legyen!

A kormányprogram szerint ma a rendőrség gyenge és eszköztelen. 2006 és 2009 között közel 8000 rendőr hagyta el így a pályát. Ennek oka, hogy adott esetben a szolgálati nyugdíj magasabb, mint a nettó illetmény.

A körzeti megbízotti álláshelyek betöltése terén is komoly hiány mutatkozik, kb.1000 státusz betöltetlen.

*„A magyar rendőrség morális válságánál csak a szolgálatot teljesítők anyagi válsága a nagyobb. Ma egy kezdő rendőri fizetés nettó 80-90 ezer forint, és több évtizedes rendőri szakmai múlttal sincs lehetőség arra, hogy egy rendőr családja, gyermekei számára tisztességes megélhetést biztosítson. Vannak olyan rendőr családok, akik a mai szociális rendszer szerint segílyre jogosultak!”*¹¹⁷

A Kormány szerint Magyarországon akkor lesz rend, ha több rendőr lesz. A választások után azonnal növelni kellene a rendőrség létszámát. Az országnak legalább 3500 új rendőrré van szüksége. Véleményem szerint ez a rendőri létszámemelési terv reális, csak kérdés, lesz-e rá anyagi fedezet a költségvetésben?

„Az új parlamentben a rendőrökre vonatkozó új törvények meghozatalának elsőbbsége kell legyen. Mi jó fizetséget fogunk adni a munkájukért. A rendőröknek olyan jövedelemre van szükségük, amely biztonságot jelent számukra.” A kormányváltás óta eltelt több mint 1 év, de új rendőrségi törvénynek se híre, se hamva.

Örömteli, hogy a kormányprogram is látja a nyomott rendőri fizetéseket és az állomány lakásproblémáit. E vonatkozásban hasonlóságot érzékelek a Lehet Más a Politika javaslataival; az LMP dokumentuma azonban merészebb, hiszen felvetette a szolgálati lakásépítési programot is. Az persze más kérdés, hogy ellenzékiből könnyebb nagyobbat és bátrabbat álmodni, mint kormányzati pozícióból.

¹¹⁶ A Nemzeti Együttműködés Programja – munka, otthon, család, egészség, rend. <http://www.kormany.hu/download/c/27/10000/a%20nemzeti%20egy%C3%BCttm%C5%B1k%C3%B6d%C3%A9s%20programja.pdf> (2011.július.25-i állapot szerint) 47-48. o.

¹¹⁷ A Nemzeti Együttműködés Programja – munka, otthon, család, egészség, rend. <http://www.kormany.hu/download/c/27/10000/a%20nemzeti%20egy%C3%BCttm%C5%B1k%C3%B6d%C3%A9s%20programja.pdf> (2011.július.25-i állapot szerint) – 48. o.

A kormányprogram szerint a rendőrök egzisztenciális bizonytalanságánál is nagyobb baj, hogy a rendőr kezében nincs eszköz a cselekvésre. Ennek jegyében a közelmúltban a jogalkotás a nyugati jogi terminológiában használatos ún. rendőriesedési folyamatok indultak meg, különösen a büntetőeljárásokban.¹¹⁸ Álláspontom szerint a rendőrök épp elég jogi eszközzel rendelkeznek a bűnözés elleni küzdelemben Magyarországon és minden további hatáskörbővítés indokolatlan és szakmailag megalapozatlan.

A kormányprogram az előző, szocialista kormányok jogalkotását teszi felelősség azért, mert a rendőrök úgymond félnek intézkedni illetve tartanak saját döntéseik következményeitől. Véleményem szerint a rendőrök megfelelő képzése lenne a megoldás a jogszerű és szakszerű intézkedési gyakorlat megerősítésére és nem a rendőri intézkedések határainak és lehetőségeinek a kitágítása.

*„Az országban akkor lesz rend, ha azonnal és mindenki számára érezhető módon növeljük a rendőrök közterületi jelenlétét. Az emberek akkor vannak biztonságban, ha minden településen van rendőr, kapcsolatba tudnak lépni vele és számíthatnak segítségére. Minden tapasztalat azt mutatja, hogy Magyarországon azokon a településeken kielégítő a közbiztonság, ahol a rendőrség képes arra, hogy a közösségi területeken ott legyen. Egy település biztonsága egyenesen arányos azzal, hogy mennyi rendőr van a település utcáin.”*¹¹⁹ Ezt a tétel a kriminológiai kutatások nem igazolják maradéktalanul. Egy képzel, abszurd helyzet szerint: egy városban legyen egy rendőr, több rendőr, még több rendőr, majd az egész város lakossága csak rendőrből áll és akkor tényleg nincs bűnözés.

A kormányprogram a rendőrség átszervezését ígéri, mivel a kormány magasnak tartja a rendőrség belül a főtisztek létszámát (kb. 10.000 fő) és alacsonynak a járőrök számát. A rendőrséget olyan szervezetté szándékoznak átalakítani, amely munkája során figyelemmel van az ország területeinek különféle szociális, társadalmi, gazdasági adottságaira.

*„Az új rendőrség kialakításának célja, hogy az ország legkevésbé biztonságos településein megfelelő mennyiségű és minőségű rendfenntartó erő legyen. A rendőröknek minden magyar településen ott kell lenniük. Szakítani fogunk azzal a gyakorlattal, amely rendőrök ezreit tartja íróasztalok mellett, miközben az utcákról hiányoznak azok, akik képesek lennének a hétköznapok rendjét garantálni.”*¹²⁰ Ezek a gondolatok tipikus politikusi mondatok, olyan kritikák és elvárások, amelyeket a lakosság soraiban népszerűek.

Az ország minden települése nyilván nem lesz és nem is kell rendőr, hiszen ez – a szakmai indokolatlansága mellett – nem finanszírozható.

Az a felfogás, miszerint az „íróasztal” mellet dolgozó rendőr nem rendőr, csak az, aki az utcán járőrözik, nyilván félreértés következménye. Egyrészt nem lehet összekeverni a közbiztonsági és a bűnügyi rendőri munkát, másrészt az „íróasztal” melletti rendőrnek köszönhető, hogy egy-egy bűncselekmény elkövetőjének személye kiderül illetve a

¹¹⁸ Nelles, Ursula: Europäisierung des Strafverfahrens – Strafprozessrecht für Europa? Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft (ZStW), Band 109, 1997, Heft 4. 730.o.; Zieschang, Frank: Diskussionsbeiträge der Strafrechtslehretagung 1997 in Berlin. Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft (ZStW), Band 109, 1997, Heft 4. 834. o.

¹¹⁹ A Nemzeti Együttműködés Programja – munka, otthon, család, egészség, rend. <http://www.kormany.hu/download/c/27/10000/a%20nemzeti%20egy%C3%BCttm%C5%B1k%C3%B6d%C3%A9s%20programja.pdf> (2011.július.25-i állapot szerint) 49. o.

¹²⁰ A Nemzeti Együttműködés Programja – munka, otthon, család, egészség, rend. <http://www.kormany.hu/download/c/27/10000/a%20nemzeti%20egy%C3%BCttm%C5%B1k%C3%B6d%C3%A9s%20programja.pdf> (2011.július.25-i állapot szerint) 49-50. o.

bűncselekmény elkövetése a bíróság előtt perrendszerűen bizonyítható és végső soron a bűnelkövető rács mögé juttatható.

A kormányprogram egy erős, szolgáló és nem uralkodó rendőrség kiépítését célozza meg, amelyhez társulna a rendőrök egzisztenciális biztonsága. Ez mindenképpen helyes irány, azonban véleményem szerint ennél többre van szükség.

A rendőri szolgálati nyugdíj visszamenőleges hatályú megszüntetésére irányuló kormányzati kezdeményezés komoly aggályokat ébreszt bennem. A rendőri hivatás fokozott veszéllyel – pl. elkövetői bosszú stb. – és az emberi szervezet fokozott testi és pszichikai igénybevételével jár. Ezt leginkább azok tudják, akik erre a hivatásra adták a fejüket. Kétségtelenül eltérő leterheltséget jelentenek az egyes beosztások, de hibás dolog lenne mindenféle rendőri tevékenységet egy kalap alá venni és egységesen megfosztani valamennyi rendőrt a különböző kedvezményektől.

A kormányprogram nem tervez forradalmi változásokat a rendőrségi struktúrában, ugyanakkor helyesen látja azt, hogy stabilizálni kell a rendőrök egzisztenciális helyzetét. Átgondolandónak tartom a jelenlegi rendőrségi struktúra decentralizációs lehetőségeit, mert ennek hiányában elmarad az átütő pozitív irányú minőségi változás a testületben.

3. De leg ferenda

A rendőri működésének természetét illetően úgy vélem ildomos felidézni a rendészettudomány hazai klasszikusának, Concha Győzőnek tárgyban szakirodalmi munkásságát. Concha Győző akadémiai székfoglalójában a rendőri működésnek két típusát¹²¹ különböztette meg: a biztonsági rendőrséget és a közigazgatási rendőrséget. *„A rendőrség tehát aszerint lesz különböző, amint a bíróságok, avagy a közigazgatás és a magánosok működésének előfeltételeiről gondoskodik. A jog uralma, melyet végső esetben a bíróság tart fenn, adja az egyesnek, valamint az államhatalomnak azt az érzést, amelyet biztonságnak nevezünk. Ezért nevezetik a jognak, a bírói működésnek előfeltételeit megteremtő rendőrség biztonsági rendőrségnek...A közigazgatás vagy az egyes magánosok működése ellenben a legkülönbözőbb emberi szükségletek kielégítésére vonatkozik. A rendőrségnek tehát, amennyiben nem a jogvédelem körül nyilatkozik, nem lehet a tevékenységét oly egyetemes jelzővel kifejezni, aminő a biztonsági, a jogvédő rendőrségre nézve. Hanem a rendőrségnek nem biztonsági részét közigazgatásinak nevezik, amennyiben a közigazgatás működésének feltételeit nyújtja, amennyiben pedig a magánosok működésének feltételeiről gondoskodik, azért nevezzük közigazgatásinak, mert e feltételek nem jogiak.”*¹²²

A rendőrség mielőbb visszahelyezendő a civil közigazgatás rendszerébe és működését sürgősen kell tehát választani bünyügyi és közbiztonsági rendőrségre. A bünyügyi rendőrség esetében garantálni kel a végrehajtó hatalomtól – azaz a politikától – való függetlenségét.

¹²¹ Concha Győző: A rendőrség természete és állása a szabad államban. IN: A M.Tud. Akadémia Jogtudományi Bizottságának Kiadványsorozat 5.szám. Hatvan év tudományos mozgalmi között – Concha Győző igazgató és tiszteletbeli tagnak Összegyűjtött Értekezési és Bírálatai II. Kötet. A M.Tud. Akadémia Kiadás. Budapest, 1935. 76. o. (http://mtdaportal.extra.hu/books/hatvan_ev_1.pdf - 2011. július.25-i állapot szerint) *„A rendőrség is tehát részint a jog, részint a közrendhez szükséges egyéb, nem jogi erők érvényesülésének feltételeit nyújtja, amennyiben e feltételek emberi szabad működésétől avagy elemi természeti erőktől függnnek.”*

¹²² Concha Győző: Politika – Második kötet (Első fele). Közigazgatástan. Grill Károly Könyvkiadóvállalata. Budapest, 1905. 315.o. (http://mtdaportal.extra.hu/books/concha_gyozo_politika_2.pdf - 2011.július.25-i állapot szerint)

A közbiztonsági rendőrség sikeres működésének a záloga a decentralizáció! Finszter Géza és Korinek László egy közelmúltban megjelent tanulmányukban úgy fogalmaztak, hogy a közbiztonsági rendőri funkció csak decentralizált, az önkormányzat alá rendelt rendészeti struktúrában teljesíthető jól. *„Minden más próbálkozás, a rendőrőrstől, az első fokú rendőrhatalóságok megerősítésén át a körzeti megbízotti szolgálatok újrászervezéséig csak félmegoldás - komoly áttörést nem hozhat.”*¹²³

A rendőrség új struktúrájának kiépítését célszerű egy új rendőrségi törvény megalkotásával egybekötni.¹²⁴

Megkerülhetetlen a rendőrök egzisztenciális helyzetének megnyugtató rendezése. El kell felejtetni az elmúlt húsz évben megszokott „csepegtetős” módszert, amikor is médiacsinnadrattával beharangozott, néhány tízezer forintos, az infláció reálértékét is alig elérő illetményemelésekkel (pótlékokkal) próbálták meg a rendőröket elkábítani.

Maximálisan osztom Finszter Géza véleményét abban, hogy mindehhez a büntetőeljárás és az anyagi büntetőjog reformja is szükséges!¹²⁵

Mindezek az intézkedéseknek egy átfogó és következetesen végrehajtásra is kerülő rendészeti stratégián kell alapulniuk.

Úgy vélem, hogy Tomcsányi Móricnak 1928-ban a Magyar Tudományos Akadémián tartott székfoglaló beszéde nem veszített aktualitásából: *„Annak az alaptételnek, hogy a rendészet is a jog uralma alatt áll, logikai folyománya, hogy a független bíróságnak, mint a joguralom és jogvédelem leghivatottabb szervének jogi ellenőrzése alól a rendőrség sem vonhatja ki magát, sőt a jogbiztonság érdeke a független bírói védelmet a rendőri intézkedésekkel szemben még a rendesnél is nagyobb nyomatékkal követeli, mert a rendőrségnek többször említett diskrecionárius hatalma révén itt a jogsérelmek elkövetésének lehetősége a dolog természeténél fogva nagyobb mértékben forog fenn, mint az általános közigazgatás körében.”*¹²⁶

¹²³ Finszter Géza – Korinek László: Rekvium egy rendőrségért. Népszabadság. 2009.február 28. (<http://www.nol.hu/belfold/lap-20090228-20090228-16> - 2011-július.25-i állapot szerint)

¹²⁴ Természetesen az is egy jogtechnikai megoldás, hogy formailag megmarad a jelenlegi rendőrségi törvény, de teljesen új tartalmat kap.

¹²⁵ Finszter Géza: A rendészeti rendszer alkotmányos alapjai – 2.számú előtanulmány az átfogó rendészeti stratégia társadalmi vitájához. A Rendőrség Tudományos, Technológiai és Innovációs Tanácsa. Budapest, 2008. 185.o.: „Nem lehet komoly fordulat a büntetőeljárás reformja nélkül, aminek egyik következménye lehet a büntetőeljárás szervezeti önállósodása, a nyomozó hatósági jogkörök koncentrálása, a titkos információgyűjtésnek a büntetőeljárás rendszerébe való elhelyezése, a nemzetbiztonsági szolgálatok centralizációja és feladataik megtisztítása az oda nem illő büntetőeljárás funkcióktól, és végül az ügyészség nyomozás feletti rendelkezési jogának teljessé tétele a felderítés törvényességi felügyeletével. Hasonló jelentőségű a büntető anyagi jog újraalkotása. A sok módosítás után meg kell teremteni a kódex egységét. A büntetések és intézkedések körét olyan eszközökkel célszerű kiegészíteni, amelyek megalapozhatnak egy jelenleginél összetettebb, alternatív lehetőségeket is magában foglaló, a szabadságvesztés büntetés hatókörét szűkítő kriminálpolitikai gyakorlat megvalósítását.”

¹²⁶ Tomcsányi Móric: Rendészet – Közigazgatás – Bírói jogvédelem (Székfoglaló értekezés). Felolvasva a II.osztálynak 1928.okt.15-éntartott ülésében. Értekezések a Filozófiai és Társadalmi Tudományok köréből. A M.Tud. Akadémia II. Osztályának rendeletéből. (Szerkeszti: Finánczy Ernő). Magyar Tudományos Akadémia. Budapest, 1929. 19. o.